

TUNTOSARVI

Nro 30 1985

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
ilmestyy 48 kertaa vuodessa, perjantaisin
Nro 30/85
11. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

PÄÄTOIMITTAJA Orvokki Holopainen

TOIMITTAJA Timo Pietilä

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki
puh. (90) 77041/227

SISÄLLYS

Kuurosokeat hyväksytään nyt paremmin – työsarkaa riittää silti	1
Sampolassa rakennustyöt vauhdissa	2
Ajankohtaista	5
Kotitalouspalsta	10
Nyt on aika	13
Olen Tähti	14
Ilmoitus	16

TUNTOSARVI

27.9.1985

Kuurosokeat hyväksytään nyt paremmin – työsarkaa riittää silti

Kuurosokeiden asiat näyttävät juuri nyt etenevän mukavassa myötätuudessa. Viime aikojen uutisia ovat olleet mm. sopeutumisvalmennusleirien määrän kasvu, ammattikoulun uudet suunnitelmat kuurosokeiden opetuksen laajentamiseksi, DiaLogos -laitteen tulo, aluesihteereiden määrän lisääntyminen, Tampereen palvelutalon kakkosvaiheen ja Hämeenlinnan Sampolan laajentuminen. Vähän joka suunnalta siis kuuluu hyviä uutisia.

Miksi nyt on kuurosokeiden asioiden hoitoon tullut vauhtia? Kymmenen vuotta sitten asiat olivat paljon huonommalla tolalla. Pääsyitä lienne kaksi. Ensinnäkin Suomi on nyt rikkaampi kuin koskaan ja onneksi täällä varallisuutta jaetaan kaikkien eikä vain harvojen ja valittujen kesken. Toinen tärkeä syy lienee asennemuutos. Pikkuhiljaa alkaa mennä perille päättäjien päihin, että kuurosokea ihminen ei ole mikään tahdoton esine vaan ihminen siinä missä muutkin. Kuurosokea on ihminen, joka tarvitsee koulutusta niin kuin muutkin ja hänestä voi tulla itsenäinen, toimeentuleva

suomalainen niin kuin muistakin.

Asenteissa on kuitenkin vielä kohentamisen varaa. Esimerkiksi jotkut kunnat eivät hyväksy kuurosokeaa hevillä kuntalaisekseen. Kunta haluaisi vain suurituloisia veronmaksajia. Tällainen ajattelu ei suomalaiseen demokratiaan mahdu! Valistusta siis kaivataan edelleen ja siihen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Sampolassa rakennustyöt vauhdissa

Hämeenlinnassa Sampolan suojatyökeskuksessa ovat käynnistyneet rakennustyöt. Tämä nyt tehtävä remontointi- ja laajennustyö on perusteellisin sitten työkeskuksen avaamisen 1960. Kaikki tilat korjataan ja samalla kumpaakin taloa laajennetaan. Nyt työtiloja ja konttoria varten on noin 700 neliötä, laajennustöiden jälkeen tilaa on kaikkiaan noin 950 neliötä. Aikataulun mukaan uusien tilojen tulisi olla valmiina neljän kuukauden päästä, tammikuun lopussa.

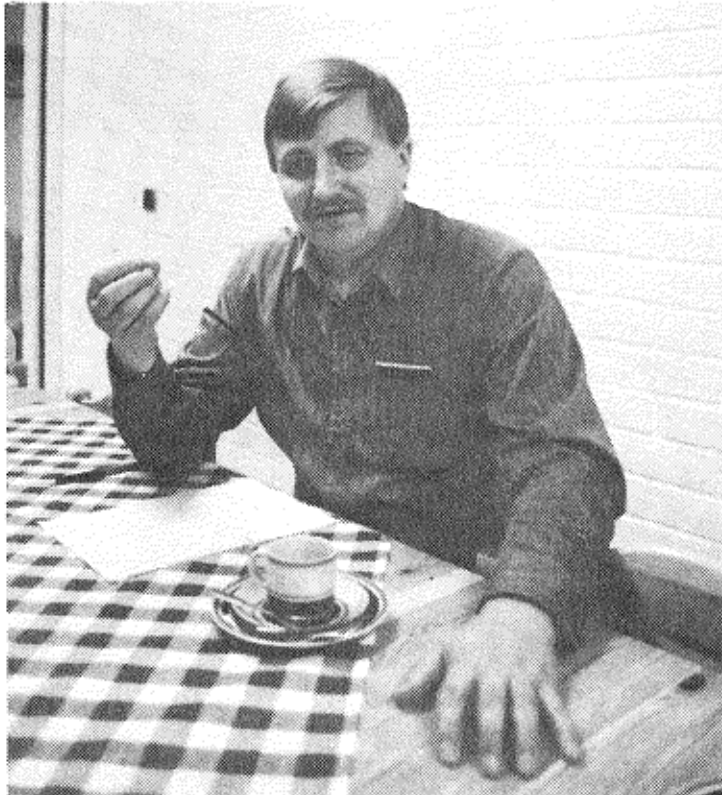
Sampolassa työskentelee tällä hetkellä 12 kuurosokeaa ja 15 kuuroa. Laajennuksen valmistuttua työpaikkoja saattaa tulla muutama lisää, arvelee suojatyökeskuksen johtaja Valde Räisänen. Kaikki nykyiset työntekijät pääsevät muuttamaan uusiin tiloihin. Tämä

Tämä kuva on otettu 18.9. Tammikuun lopussa pitäisi tämän lisäksi myös toisen nyt samassa vaiheessa olevan talon olla valmiina. Kiire taitaa tulla, arvioivat Sampolalaiset.

onkin todella tarpeellista, sillä nyt työtilat Sampolassa ovat tosi huonoja kellaritiloja. Uusiin tiloihin on myös ainakin puutyöosastolle luvassa uusia koneita, joten työ käy entistä joutuisammin ja tuotantoon voidaan ottaa ehkä kokonaan uusiakin tuotteita, Valde Räisänen arvelee.

Hämeenlinnan Sampola kehittyä paraikaa muutoinkin voimakkaasti. Palvelutaloon on palkattu kuuleva ja näkevä talonmies, joka talonmiehen työnsä ohessa auttaa asukkaita muutoinkin tarvittaessa. Hän on

»Kyllä VALTAVA-laki on parantanut asemaamme ratkaisevasti», sanoo työkeskus Sampolan johtaja Valde Räisänen.

asukkaiden tavoitettavissa uuden hälytysjärjestelmän avulla. Nappia painamalla saa talonmiehen paikalle. Uuden hälytysjärjestelmän käyttöä aletaan harjoitella lähitulevaisuudessa. Kuurosokeat ovat saaneet myös uuden työnjohtajan ja talon käytössä on nyt myös oma pakettiauto. Ensi vuonna kaavaillaan palkattavaksi avotyönjohtaja. Hänen tehtävänään tulee ole-

maan yrittää hankkia kuurosokeille ja kuuroille työpaikkoja suojatyökeskuksen ulkopuolelta, tavallisista yrityksistä. Hän myös auttaisi työntekijää alkuun uudessa työpaikassa.

VALTAVA-lainsäädäntö on helpottanut talouden hoitoa ratkaisevasti, sanoo johtaja Räisänen. Tämä onkin tervetullutta, sillä tuotettujen tavaroiden myynti on koko ajan vaikeutunut mm. halpatuonnin vuoksi. Työkeskus ja palvelutalo Sampolaa ylläpitää Kuurojen Huoltokotisäätiö. Laajennus- ja saneeraushankkeen rahat tulevat pääosin Raha-automaattiyhdistykseltä. Kokonaiskustannusten arvioidaan nousevan yli kahteen miljoonaan markkaan.

AJANKOHTAISTA

Nuorennusleikkaus Kiinan

johdossa

Peking (Reuter)

Yli sata Kiinan kommunistipuolueen johtopaikoilla olevaa veteraania erosi maanantaina. He kutsuivat syrjään jäämistään »jättiläismäiseksi askeleeksi» Kiinan johdon nuorentamisen suuntaan.

Muutosta pidetään 81-vuotiaan Deng Xiaopingin suurena voittona vanhoillisista vatustajistaan.

Syrjään jäävien joukossa on Kiinan kommunistisen

vallankuomouksen historian suurimpia nimiä. Huomattavin on 88-vuotias marsalkka Ye Jianying.

Kahdeksan kymmenestä eläkkeelle jäävästä politbyron jäsenestä on sotilaita ja heidän lähtönsä merkitsee loppua aikakaudelle, jolloin sotilailla oli hallitseva osa Kiinan politiikassa.

Syrjään jäävät sanovat yhteisessä kirjeessään, että he tahtovat tehdä tilaa nuoremmille, jotka voivat nopeuttaa Kiinan talouden uudenaikaistamista.

Diplommaattitarkkailijat sanoivat, että vaihdos on merittävä voitto Dengille, joka on pannut toimeen kaikilla elämänaloilla Kiinassa tuntuvia läpikotaisia muutoksia. Heidän mukaansa Ye ja muut ikäänntyneet johtajat ovat vastustaneet vuosia eläkkeelle jäämistä toimiakseen Dengin politiikan jarruina.

Vanhan kaartin siirtäminen syrjään lähes kokonaisuudessaan raivaa tietä entistä nopeammille yhteiskunnallisille ja taloudellisille muutoksille, joita tarvitaan Dengin julistamien tavoitteiden saavuttamiseksi. Deng tähtää siihen, että Kiinasta tulee supervalta ennen vuotta 2050.

Tankkilaiva törmäsi betonikasuuniin

Neste Oy:n tankkeri Sotka törmäsi 12.9. Ahvenanmaan ulkosaaristossa rakenteilla olevaan betoniseen merimerkkiin. Törmäyksessä laiva vaurioitui niin pahoin, että sen kylkeen tulleesta repeämästä valui yli

300 tonnia öljyä mereen. Raskasta polttoöljyä kuljetaneen laivan mereen joutuneesta lastista osa painui pohjaan ja osa saastutti Ekerön saaren rantaa.

Onnettomuuden aiheuttamat öljytuhot jäänevä melko pieniksi. Syynä tähän pidetään sitä, että Sotka on tehty erittäin vahvaksi. Siinä on ns. kaksoispohja eli kaksinkertainen teräksestä rakennettu pohja. Heikompi laiva olisi törmäyksessä hajonnut paljon pahemmin ja myös öljyvahinko olisi ollut pahempi. Kaikkiaan yli 160 m pitkässä Sotkassa oli lastina 14.500 tonnia öljyä.

Olof Palmén kausi jatkuu Ruotsissa

Sosiaalidemokraatti Olof Palme jatkaa Ruotsin pääministerinä. Tämä varmistui, kun vasemmisto säilytti enemmistönsä Ruotsin valtiopäivävaaleissa (eduskuntavaaleissa). Sosiaalidemokraattien voima ei kuitenkaan ole yhtä suuri kuin ennen vaaleja, sillä he menettivät seitsemän paikkaa. Vasemmistoenemmistö on nyt Ruotsin uusilla valtiopäivillä luvuin 178-171.

Ruotsin suurimmalla puolueella sosiaalidemokraateilla on valtiopäivillä 159 edustajaa. Toiseksi suurin puolue on oikeistolainen Maltillinen Kokoomus (76 edustajaa). Näissä vaaleissa kokoomus menetti 10 paikkaa. Vaalien suurimmaksi voittajaksi nousi oikeistopuolue Liberaalinen Kansanpuolue, joka keräsi Ruotsin sodan jälkeisen historian suurimman vaalivoiton. Sen kansanedustajien määrä nousi nyt 21:stä 51:een.

Helsingin Sanomat 17.9.

Kodinkoneiden sähkönkulutus

Sähkölasku kertoo määräajoin perheen kokonaissähkönkäytön, muttei anna tietoa miten paljon maksaa esimerkiksi päivittäinen pyykinpesu.

Eri laitteiden sähkönkulutusta on helppo tarkastella, kun lähtökohtana on yhden päivän sähkönkäyttö. Nelihenkinen perheen vuotuinen sähkönkulutus saattaa olla keskimäärin 3300 kilowattituntia. Yhden päivän kulutus on siten 9 kilovattituntia, eli 2,70 markkaa (1 kWh on 30 p)

Mitä kaikkea vajalla kolmella markalla voi sitten kotona tehdä?

Sillä voi

- valmistaa ruokaa (60 p)
- pestä koneellisen asioita (30 p)
- säilyttää ruokaa jääkaapissa ja pakastimessa (60 p)
- pestä koeellisen pyykkiä (45 p)
- käyttää pienlaitteita (15 p)
- kuunnella radiota ja katsella televisiota (15 p)
- imuroida (15 p)
- valaista (30 p)

Näin lasket kilowattitunnit

Joidenkin laitteiden sähkönkulutuksen voi laskea itse. Laskiessasi kerrot laitteen tehon (kW) käyttöajalla (h). Näin saat selville esimerkiksi lampun, radion tai television sähkönkäytön.

Useimmissa kodin sähkölaitteissa on termostaatti.

Sellaisia laitteita ovat esimerkiksi jääkaappi, pesukone ja silitysrauta. Näiden laitteiden sähkönkulutusta on itse vaikea laskea.

Kylmälaitteiden sähkönkulutus kasvaa, jos ne sijoitetaan lieden viereen tai ahtaaseen kaapistoon. Kaapistoon sijoitetun jääkaapin ja kaappipakastimen päälle on jätettävä ilmankietotilaa.

Astianpesukoneen sähkönkulutus on pienempi lämpimään veteen liitetyllä koneella. Kylmä- ja lämminvesiliitännäisten astianpesukoneiden käyttökustannukset eivät kuitenkaan ole käytännössä näin suuret. Lämminvesiliitännäiseen koneeseen tuleva vesi on lämmitetty jos muualla, mihin kuluu myös energiaa.

Sähkölämmitteisessä tai kaukolämpöverkkoon liitetyssä taloudessa tulee lämminvesiliitännäinen konerikkeen edullisemmaksi. Öljyllä lämmitetyssä pientalossa on puolestaan kylmävesiliitännästä vähän edullisempi.

Pyykinpesukoneessa suurin osa sähköstä kuluu veden lämmittämiseen. Siksi valittu pesulämpötila vaikuttaa oleellisesti sähkönkulutukseen.

Kuivausrummun ja -kaapin käyttö on taloudellisesti järkevää, jos omistaa tehokkaasti linkoavan pesukoneen.

Sähkölieden käyttö vaihtelee oleellisesti eri perheissä. Niinpä lieden sähkönkulutuksessakin voi olla suuria eroja.

Mikroaaltouuni korvaa osittain liettä ja pienentää jonkin verran ruuanvalmistukseen kuluvaan energiamäärää. Tämä pätee erityisesti pienessä perheessä.

jossa mikroaaltouunia käytetään monipuolisesti ruuan kypsentämiseen.

Lamppujen sähkönkultuksen voi helposti laskea itsekin. Samantehoiset hehku- ja loistelamput käyttävät yhtä paljon sähköä. Loistelamppu antaa kuitenkin valoa nelin-viisinkertaisesti hehkulamppuun verrattuna, joten se on taloudellisempi valonlähde.

Sähköviesti

Kotitalouspalsta

METSÄN MARJAT

Tänä syksynä on pihlajanmarjoja rusaasti, joten näitä A- ja C-vitamiinipitoisia marjoja kannattaa kerätä. Maista marjoja ennen kuin ryhdyt niitä puusta kurottelamaan, sillä marjojen makeus vaihtelee.

Pese pihlajanmarjat huolellisesti ja poista kaikki huonot marjat. Voit kuivata marjoja ja käyttää niitä jauhettuna aamumuroihin tai sämpylätaikinaan. Pakastettaessa marjojen maku paranee, joten voit pakastaa pihlajanmarjoja ison pussillisen sellaisenaan ja valmistaa niistä sosetta, mehua, hyytelöä tai jälkiruokia tarpeen mukaan, omena- ja kurpitsasoseeseen ne antavat punertavaa väriä ja mukavaa kirpeyttä.

Puolukka ja karpalo ovat erinomaisia sellaisenaan pakastettaviksi. Niillä voi koristaa liharuokia, kaalisalaattia tai aamupuuroa. Mutta puolukan ja karpalon hienot maut ovat myös juhlavissa jälkiruoissa paikallaan. Vesi herahtaa kielelle ajatellessa raikasta marjakiisseliä tai vaaleanpunertavaa jäädykettä, jonka maku tehostaa vielä marjoista puserrettu kastike sokeilla makeutettuna.

Tämän puolukkahillon ohjetta kysellään jatkuvasti puolukka-aikaan:

Paras puolukkahillo

Huuhto puolukat ja kuumenna ne vähässä vedessä hitaasti kattilassa (noin 1 kg puolukoita ja 1 dl vettä). Keitä marjoja 10-15 minuuttia. Nosta kattila liedeltä ja sekoita joukkoon 250-500 g sokeria. Sekoita hillo hiljalleen kunnes se jäähtyy.

Kun puolukat ovat juuri kypsyneitä, tulee hillosta hyytelömäistä ja puolukat pysyvät siinä tasaisesti. Yli kypsistä ja vetisistä puolukoista tämä hillo ei onnistu sillä silloin puolukoissa ei enää ole riittävästi hyydyttävää pektiiniä. Kuori pintaan mahdollisesti kertyvä vaahto pois ja tölkitä hillo.

MITÄ EROA KATKARAVUILLA?

Miksi katkaravun hinta ja maku vaihtelevat?

Suomessa myytävät katkaravut ovat yleensä pohjan katkaravuja (*Pandalus borealis*). Katkaravut myydään keitettyinä ja pakastettuina. Maku vaihtelee kei-

täjän mukaan, sillä keittäminen tapahtuu heti pyynnin jälkeen pyyntialuksella.

Hintaan vaikuttaa muun muassa katkaravun koko. Koon mukaan katkaravut lajitellaan kolmeen ryhmään.

Kokonaiset katkaravut voi sulattaa nopeasti pitämällä niitä siivilässä juoksevan, lämpimän veden alla noin 1,5 minuuttia ja sen jälkeen jäähtymässä kylmässä vedessä yhtä kauan. Sulatetut katkaravut säilyvät jääkaapissa korkeintaan kolme päivää.

Valmiiksi kuoritut katkaravut sulavat kätevästi pakauksessaan vedessä puolessa tunnissa ja ovat sellaisenaan valmiit käytettäviksi. Lisää lämpimiin ruokiin katkaravut vasta valmistuksen loppuvaiheessa.

Jos katkaravuissa on hiukankaan pistävää ammoniakin hajua sitä ei pidä syödä. Mustapäisen ravun voi syödä. – Kotiliesi

MAKEAA

Kylmä jäätelökonvehti on kätevä tarjottava vaikka kahvileivän asemesta. Yhdessä konvehdissa on 78 kcal. Aprikoosikermajäätelöllä täytetty suklaakonvehti otetaan tarjolle suoraan pakastimesta, sillä suupala sulaa nopeasti. Kotipakastimessa konvehdit säilyvät kuukauden, jääkaapissa pari tuntia. Rasia, jossa on 15 konvehtia maksaa 9,45 markkaa.

Lähes samanhintainen eli 8,95 markkaa on Valion toinen uutuus kinuskikastike 2 dl:n pakkauksissa. Yhdessä desissä on 330 kcal. Vähälaktoosisesta maito-

jauheesta valmistettu kastike maistuu marjojen kastikkeeksi tai sillä voi vaikka kuorruttaa uunissa kypsennettävät omenanpuolikkaat. Kaada kastike kuuder keskikokoisen halkaistun omenan päälle. Ripota pinnalle mantelilastuja ja kypsennä 200 asteessa noin 20 minuuttia. – Kotiliesi

NYT ON AIKA

- kirkastaa ikkunat ja pyyhkiä valaisimista pölyt
- huomata, että paras siivouskonsti on ennaltaehkäisy eli hyvä kynnysmatto ja porrasharja, sisäjalkineet, perheen yhteinen yritys panna tavarat paikoilleen, helppohoitoisten vaatteiden hankkiminen
- muistaa ostoksilla, että hengittäviä alusvaatteita luonnonkuiduista, myös alushameita, valmistetaan, vaikkei niitä joka liikkeesä olekaan
- tietää myös, että joustavia, pehmeitä, ohuita ja lämpimiä talvisukkahousuja on – laadusta ja ilosta kannattaa maksaa
- valmistaa omena- ja pihlajanmarjaherkkuja. – Kotiliesi

Hei

Olen Tähkä, kuurosokeiden tukikoira. Monet teistä tuntevat minut ja muutamat ovat kyselleet minusta. Kuvani oli Tuntosarvessa viime talvena, kun isäntäni Kai Leinonen esittäytyi. Kerron nyt itsestäni.

Olen 2-vuotias salukiuros. Rotuni on maailman vanhimpia puhtaana säilyneitä koirarotuja. Kuuluun vinttikoiriin, vyötäröni on hoikka ja rintakehäni syvä. Olen 70 cm korkea ja painan n. 25 kg. Minulla on pitkä, kapea kuono ja pitkät jalat. Korvani ovat samantaiset kuin ajokoiralla, mutta niistä roikkuu mustat pitkät karvat alaspäin. Myös hännässäni on paljon karvoja, se on kuin pölyharja. Lapset huutavat aina äideilleen: »Äiti, katso hauva. Onpas sillä hassu häntä». Minä en loukkaannu siitä. Tiedän, että he tarkoittavat ihana häntä. Väriltäni olen musta, vain kypälissäni ja kuonossani on vähän vaaleaa.

Rotuni on kotoisin itämailta. Salukit olivat arabeille kalliita aarteita. He nimittivät meitä Allahin lahjaksi. Allah on heidän Jumalansa. Salukeja ei saanut myydä eikä viedä maasta pois. Salukin sai antaa lahjaksi tai vaihtaa esimerkiksi vaimoihin tai hevosiin.

Aavikolla liikkui paljon varkaita, sen takia salukien luonne kehittyi varovaiseksi. Arat koirat pelastuivat, koska ne pakenivat vieraita. Emme siis ole vartio- tai palveluskoiria. Kestää kauan kunnes luotamme uuteen ihmiseen. Ihmisistä, kun ei koskaan tiedä, varsinkin kuulevat ja näkevät haluavat heti tulla taputtelemaan ja käyttäytyvät häiritsevän koväänisesti ja

tunkeilevasti. Tämän vuoksi päätin ryhtyä kuurosokeiden tukikoiraksi. Pidän rauhallisista ja hyvin käyttäytyvistä ihmisistä.

Olin metsästyskoira ennen, nykyisin olen seurakoirana. Arabimaissa miehet ratsastivat gasellien perässä ja pitivät salukia edessään hevosen selässä. Kuusaalis oli näkyvissä, hyppäsi saluki maahan ja pyydysti saaliin. Sama ajovietti on minulla vieläkin. Käy kesällä ajamassa takaa keinojänistä vinttikoirien ratajouksukilpailuissa tai harjoituksissa. Olen kova poikajuoksemaan, ennätykseni 480 m on 33 sekuntia, si hiukan yli minuutti/km. Tällaisia ratoja on mm. Helsingin Tuomarinkartanossa, Turun Vätisä, Tampereel Kaupissa, Oulussa Mourungissa ja Hyvinkään Sveitsissä. Tulkaahan joskus katsomaan, kuinka hiekkapölyä tassujemme alla.

Kilpailuissa juoksevia vinttikoirarotuja on seitsemän: Greyhound eli englanninvinttikoirana, whippet, saluki, Borzoi eli venäjänvinttikoirana, afgaaninvinttikoirana, skotlanninhirvikoirana ja italianvinttikoirana.

Vinttikoirarotuun kuuluu vielä maailman suurin koirarotu, irlanninsusikoira, joka voi olla 120 cm korkea jättiläinen, myös faaraokoira ja sloughi ovat vinttikoiria. Ehkä tulit sanoneeksi, jonkun teille tutun sukulaise rodun, kertokaa terveisiä, jos tunnette heitä.

Kuinka sitten jouduin Suomeen? No, englantilaiset varastivat 2 salukia Persiasta (Iran) ja Englannista rotu tuli 35 vuotta sitten Suomeen. Yleensä kyllä viihdyttävällä, mutta viime talven pakkaset olivat mielestäni liian kovat. Aavikolla eläneenä minulla on vain ylt

karvakerros, eikä ollenkaan alusvillaa kuten täkäläisillä pystykorvilla. Häpeäkseni ompeli emäntäni minulle sinisen teddy-takin, jota jouduin joskus käyttämään. (Totta puhuen se lämmitti mukavasti ja sai ihmiset hymyilemään – ja koirat irvistelemään).

Näihin tunnelmiin lopetan ja toivotan kaikille vaihtelevaa ja urheilullista syksyä. Erikoisterveiset lähetän entisille kävely-ystävilleni Vienolle Marielundiin ja Pauli Klemolalle Pälkäneelle.

Ajatukseni tulkitsi ja paperille siirsi emäntäni, Merja Leinonen.

Terveisin Tähkä

Ilmoitus

Pohjois-Karjalan kuulonäkövammaisten kokoontuminen perjantaina 11.10.1985 klo 12.00-15.00 Pohjois-Karjalan Näkövammaiset ry:n kerhuhuoneella, Kalevankatu 22 Joensuussa. Paikalle saa tulla aikaisemminkin. Oppaasi tai tulkkisi on myös tervetullut.